

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27.01.1983, sp. zn. 4 Cz 85/82, ECLI:CZ:NS:1983:4.CZ.85.1982.1

Číslo: 18/1984

Právní věta:

Odmítne-li dědictví ze závěti dědic, který je současně dědicem ze zákona, nabývají uvolněný dědický podíl po něm všichni další dědici ze zákona, nikoliv tedy jen nástupci odmítnuvšího dědice. Nástupci odmítnuvšího dědice nemohou však být zkráceni více, než kolik činil povinný díl tohoto dědice vzhledem k celému dědictví.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 27.01.1983

Spisová značka: 4 Cz 85/82

Číslo rozhodnutí: 18

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dědění, Závěť

Předpisy: § 18 zákona č. 95/1963
§ 4 odst. 1 zákona č. 95/1963 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Zůstavitelka A. P., která zemřela 3. 3. 1979, zanechala dvě dcery A. B. a M. D. V řízení o dědictví byla předložena státnímu notářství závěť zůstavitelky, jíž zůstavitelka ustanovila dědičkami své dvě dcery stejným dílem. Dcera M. D. dědictví odmítla a místo ní nastoupily její děti J. D. a nezletilá K. D.

V tomto řízení o dědictví dcera zůstavitelky A. B. posléze uznala dar úspor zůstavitelky na vkladní knížce vůči druhé dceři M. D., ale požadovala, aby tento dar byl započten jejím dětem J. D. a K. D., které nastoupily na její místo, a stejně tak uznala dar úspor na vkladní knížce zůstavitelky vůči vnukovi J. D.

Státní notářství v Jičíně pak rozhodlo tak, že obecná cena majetku zůstavitelky činí 36 784,80 Kčs, dluhy 1509,20 Kčs a čistá hodnota dědictví 35 275,60 Kčs. Toto rozhodnutí nabylo právní moci. Poněvadž mezi účastníky nedošlo k dohodě o vypořádání dědictví, rozhodlo státní notářství o vypořádání dědictví podle ustanovení § 39 odst. 3 not. ř. Toto rozhodnutí bylo k odvolání dědičky A. B. usnesením krajského soudu v Hradci Králové změněno tak, že veškerý majetek po zůstavitelce nabyla dcera zůstavitelky A. B. s tím, že uhradí dluhy dědictví a vyplatí vnukům zůstavitelky J. D. a

nezletilé K. D. každému z nich 2658,30 Kčs. Odvolací soud na rozdíl od státního notářství započtl vnukům zůstavitelky dary, které dostala jejich matka, jež dědictví odmítla.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že všemi uvedenými rozhodnutími byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 4 odst. 1 not. ř. při rozhodování i při ostatní své činnosti vychází státní notářství ze skutečného stavu věci. To platí v řízení o dědictví především pro zjištění zůstavitelova majetku.

V projednávané dědické věci státní notářství poté, kdy dědička A. B. nepodala u soudu návrh na vyřešení sporné otázky darování úspor zůstavitelky na vkladních knížkách, jak jí to bylo rozhodnutím podle § 18 not. ř. uloženo, neprovádělo již žádné dokazování, až na výslech svědkyně J. Ž., která však o okolnostech darování nebyla informována, a spokojilo se s prohlášením dědičky A. B., že darování úspor na vkladních knížkách uznává. Samotným tímto prohlášením však nemohla být objasněna otázka, zda k darování skutečně došlo či nikoliv. Státní notářství mělo především vyslechnout účastníky řízení a dceru zůstavitelky M. D. o tom, kdy a za jakých okolností k darování mělo dojít, jaké důkazy o tomto tvrzení může uvést a podle potřeby tyto důkazy provést. Teprve potom mohlo státní notářství posoudit, zda za života zůstavitelky skutečně došlo k darování či nikoli, popřípadě v jakém rozsahu. V tomto směru trpí řízení neúplností, která mohla mít vliv na rozhodnutí ve věci samé, poněvadž otázka, zda došlo k darování úspor či nikoli, měla vliv jak na rozsah majetku zůstavitelky, tak na postup při případném započtení.

Vedle této neúplnosti řízení nezhodnotilo státní notářství dostatečně skutečnost, že v daném případě šlo o dědění ze závěti a že jedna ze závětních dědiček dědictví odmítla. Odmítne-li dědictví dědic ze závěti, nenastupují do uvolněného dědického podílu jen potomci odmítнувšího dědice ze závěti, který je současně dědicem ze zákona, ale uvolněný podíl nabývají všichni dědici ze zákona, tj. nejen nástupci odmítнувšího dědice, ale i ostatní dědici ze zákona. Nástupci odmítнувšího dědice nemohou být ovšem zkráceni více než na povinný díl svého předchůdce vzhledem k celému dědictví. To v daném případě znamenalo, že z uvolněné poloviny dědictví by pozůstalé dceři A. B. měla připadnout ještě 1/8 dědictví a jen zbývající 3/8 dědictví (což představuje 3/4 zákonného podílu odmítнувší dědičky) by připadly pozůstalým vnukům, tj. každému 3/16 celého dědictví. Toto pochybení neodstranil ani odvolací soud.

Rozhodnutími státního notářství a usnesením odvolacího soudu byl proto porušen zákon v ustanoveních § 4 odst. 1, § 37 odst. 1, § 39 odst. 3 not. ř., § 461 odst. 2 § 484 odst. 1 o. z.